

ONS MARKENBOEK

28e jaargang, no. 3, augustus 2010

INHOUD

	blz.
Mededelingen van het bestuur en de redactie	2
Restauratie Tramhuisje van start	7
Herdenking 65 jaar bevrijding door W.J. Holtslag-Harkink	7
Verslag van de Algemene Ledenvergadering op 30 maart 2010	9
Excursie naar 's Heerenberg, Montferland en Hoog Elten op 14 september 2010 door H.F. Bruil	11
Verslag van de genealogische dag op zaterdag 5 juni 2010 door H.G. Pelgrum	13
Japanse kampen in Indië en het verhaal van de onderbroek door J.C. de Geus	16
Almen, 2 april 1945 door G. de Ruiter	22
Gevelstenen (28) Het Muldershuis door Werkgroep Genealogie	24
De bakkers van Gorssel (3) door W.J. Holtslag-Harkink	28

MEDEDELINGEN VAN HET BESTUUR EN DE REDACTIE

Op 30 maart 2010 is in De Roskam de jaarlijkse ledenvergadering gehouden. Aan de bevrijding 65 jaar geleden is dit voorjaar ook in onze gemeente veel aandacht gegeven. Op zaterdag 5 juni 2010 trok de genealogische dag weer veel belangstelling, ook van mensen van buiten onze gemeente. Van al deze gebeurtenissen treft u in dit Markenboek een verslag aan.

In juni is onder de titel '125 jaar Gastvrij genieten in de Graafschap' het herdenkingsboek van de VVV Lochem verschenen. Vanuit onze vereniging verleenden Henk Bruil en Joost Dijksman hier hun medewerking aan. Het is een prachtig boek geworden, waarin naast kleurenfoto's van de huidige situatie ook veel tot nu toe onbekende oude foto's en prentbriefkaarten opgenomen zijn. Bij de VVV-vestigingen in Gorssel en Lochem is dit boek nog verkrijgbaar voor een prijs van € 24,90.

Op dinsdag 14 september 2010 vindt de dagexcursie plaats naar Montferland en het aangrenzende Duitse gebied. U kunt zich hiervoor nog aanmelden. Nadere gegevens over deze excursie kunt u in dit nummer vinden.

In de komende maanden staan de volgende lezingen en dia-avonden op het programma:

Harfsen: zaal Buitenlust, donderdag 28 oktober 2010

Jan Braakman zal een lezing verzorgen over Laren in de Tweede Wereldoorlog. Boerenzoon Jan Braakman (1960) is journalist. Hij groeide op in de Achterhoek. Na de middelbare school in Lochem ging hij naar de School voor de Journalistiek in Utrecht. Hij werkte vanaf 1982 voor het Deventer Dagblad en het Zutphens Dagblad (nu De Stentor). Later verhuisde hij naar het Agrarisch Dagblad. Sinds 2007 is hij werkzaam bij het Wageningse universiteitsblad Resource en daarnaast is hij freelance actief. Jan werkt momenteel aan een boek over Laren in de oorlog, dat naar verwachting eind dit jaar zal verschijnen.

Aanvang: 20.00 uur.

Epse: kerkje protestantse gemeente, donderdag 18 november 2010
Landschapshistoricus Ferdinand van Hemmen zal het een ander vertellen over de bewogen geschiedenis van ons deel van de IJssel onder de titel 'Een strijdperk uit de vergeethoek'. Centraal in het verhaal staan de unieke kwaliteiten van het landschap van de Veluwe Bandijk en de hier aanwezige indrukwekkende sporen

van een verbitterde strijd. Die strijd werd niet alleen gevoerd tegen de grillige IJssel maar ook tegen de wanhopige inwoners van Overijssel. Keer op keer glipten die met bootjes de rivier over om de Veluwe Dijk door te steken. Ze wilden daarmee hun eigen dijken redden. Bewoners van de Noordelijke IJsselvallei stonden hen met geweren, schoppen en rieken op te wachten. Ze mochten van de Veluwe dijkgraaf zelfs schieten! Van Hemmen wil de inwoners van Epse en omgeving de ogen openen voor een kostbaar dijklandschap met prachtverhalen en voor de kansen om ook gepaste aandacht te schenken aan het landschap van de oostelijke IJsseldijk, rond Gorssel, Epse en Deventer.
Aanvang 20.00 uur.

Als data van de volgende lezingen kunt u alvast noteren: donderdag 20 januari 2011 in Almen, donderdag 24 februari 2011 in Eefde en dinsdag 29 maart 2011 in Gorssel. Zoals gebruikelijk zal de jaarvergadering aan deze laatste lezing voorafgaan. In het novembernummer van Ons Markenboek komen we hier uitgebreid op terug.

Expositie van verzamelingen

In het voorjaar van 2011 zal een aantal oudheidkundige verenigingen en historische genootschappen in onze omgeving een expositie van verzamelingen uit onze regio organiseren. De Elf Marken heeft haar medewerking toegezegd. Bij deze een oproep aan een ieder, die een verzameling heeft opgebouwd en het leuk vindt om deze aan anderen te laten zien, om zich bij een van onze bestuursleden voor deze tentoonstelling aan te melden. Ten slotte zal er ook dit seizoen weer een gezamenlijke activiteit met het Historisch Genootschap Lochem Laren Barchem georganiseerd worden.

Datum, plaats en onderwerp zijn nu nog niet bekend.

Nadere gegevens over deze beide activiteiten zullen in de volgende uitgave van Ons Markenboek gepubliceerd worden.

Boekje 'Eefde in bange dagen' uitgereikt aan de jeugd

Op dinsdag 27 april 2010 is in Eefde in Het Hart onder het toezicht van enkele bestuursleden van onze vereniging het boekje 'Eefde in bange dagen' aan enkele vertegenwoordigers van de jeugd uitgereikt. Een drietal Eefdenaren: Reint Weenk, Sebald Manger Cats en Jan Heijenck, die als ooggetuigen van de gebeurtenissen in Eefde gedurende de Tweede Wereldoorlog voor dit boekje geïnterviewd waren, namen deze taak op zich. Zij vinden het belangrijk dat de jeugd kennisneemt van de gebeurtenissen in

Eefde in de oorlog. Om dat te bevorderen hebben de kinderen van de vier hoogste groepen van beide Eefdense scholen dit boekje gratis gekregen.

Aanbieding boek (uitreiking van het boekje Eefde in bange dagen)

Tijdens een eerste opmaak van het boek over Eefde bleek dat de hoeveelheid kopij over de gebeurtenissen in Eefde tijdens de Tweede Wereldoorlog de gereserveerde ruimte voor dit onderwerp in belangrijke mate zou overschrijden. Inkorten zou jammer zijn. Gezien de vele vragen vanuit de Eefdense bevolking over wat er zich in hun dorp tijdens de oorlog heeft afgespeeld, is op initiatief van een aantal personen uit de redactiegroep van het boek over Eefde eind vorig jaar besloten een afzonderlijk boekje over deze periode uit te geven. Het boekje 'Eefde in bange dagen' moet dan ook gezien worden als een voorloper van het boek 'Eefde, een verknipt dorp'. De eerste oplage van 600 exemplaren was spoedig uitverkocht. Daarom is afgelopen juni besloten over te gaan tot een herdruk met een oplage van 330 stuks. Bij het ter perse gaan van dit nummer waren daar nog 20 exemplaren niet van verkocht. Het redactionele werk is gedaan door Homme Krol. Hij heeft de verhalen uit *De Voet Dwars* (uitgegeven door De Elf Marken in 1995 ter gelegenheid van vijftig jaar bevrijding) die op Eefde

betrekking hebben, bewerkt en voor de jeugd beter leesbaar gemaakt. Dit heeft hij ook gedaan met enkele artikelen die na 1995 in Ons Markenboek of in De Stentor over de oorlog verschenen zijn. Bovendien heeft hij een aantal ooggetuigen geïnterviewd. Heel veel dank zijn we ook verschuldigd aan Wijtse Doevendans voor alle technische adviezen, voor het verzorgen van de opmaak van het boekje, voor de fotoredactie en voor de contacten met de drukker. Dank ook aan de Dorpsraad Eefde, de Oranjevereniging Eefde en de beide Eefdense scholen, die de uitgave van 'Eefde in bange dagen' in morele en in financiële zin ondersteund hebben.

Oproep!

'Gorssel in Woord en Beeld'... of dit de titel moet worden voor een boek over Gorssel is maar zeer de vraag. Maar zeker is dat wij van De Elf Marken hopen op een actieve werkgroep die er voor gaat zorgen dat het boek er komt.

Daarom een oproep om u te melden als geïnteresseerde. Zodra wij een flink aantal namen hebben, zullen we een bijeenkomst organiseren waarbij hopelijk een stuurgroep gevormd kan worden.

Na de ervaring met de boeken over Harfsen en Almen weten we dat het een tijdrovende, maar heel boeiend en interessante periode zal worden, waar de samenstellers met veel plezier op terugkijken. Hetzelfde geldt zeker ook voor het boek over Eefde, dat binnen afzienbare tijd zal verschijnen. Die stuurgroep heeft intussen met hun boekje over de Tweede Wereldoorlog 'Eefde in bange dagen' laten zien dat ze heel enthousiast bezig zijn. Inmiddels ligt de tweede druk al in de winkels.

Over Gorssel valt veel te vertellen, over haar geschiedenis als zodanig, maar ook over haar (verdwenen) middenstand, de ambachten, de boerderijen, de verenigingen, kunst en cultuur, de scholen enzovoort. En misschien kunt u nou net het verhaal vertellen, dat een ander niet kent en dat absoluut niet mag ontbreken.

Wij zullen bij boekhandel Bechtle een lijst leggen, waarop u zich kunt melden, maar u kunt zich ook opgeven bij de secretaris van De Elf Marken: Johan te Linde, Eendrachtstraat 4, 7211 AM Eefde, e-mail: linj@wxs.nl.

En daarbij is het goed om aan te geven naar welk onderwerp uw kennis en/of interesse uitgaat of dat u gewoon wilt helpen met bijvoorbeeld foto's scannen.

Het boek hoeft niet volgend jaar klaar en er is natuurlijk ook al veel materiaal aanwezig... maar gaandeweg zult u steeds enthousiaster worden!

Archief gemeente Kring van Dorth toegankelijk

Joost Dijkman en Hans de Rooy hebben een nadere toegang gemaakt op het archief van de vroegere gemeente Kring van Dorth (1795-1831). Bijna alle stukken uit het archief dat bij het Regionaal Archief Zutphen worden bewaard, zijn door hen beschreven.

Kring van Dorth was tussen 1811 en 1831 een zelfstandige gemeente. Bewaard zijn bijvoorbeeld brieven en aantekeningen over het onderhoud van wegen, gegevens over de conditie van de veestapel, aanstellingsbrieven van functionarissen, overzichten van traktementen van schoolmeesters en voorschriften voor het begraven van overledenen. Ook over meer alledaagse onderwerpen zijn gegevens te vinden. Aan de hand van de gemaakte toegang kan gezocht worden op onderwerp, datum en betrokken personen. Ook voor genealogische zoektochten zijn de stukken van belang, omdat ze veel gegevens bevatten over de inwoners van Dorth. De inventaris van het archief met uitgebreide nadere toegang kunt u vinden via de website van het archief www.regionaalarchief-zutphen.nl (archieffnummer 5.015).

Archeologische Werkgroep voor Lochem

Onlangs is de Archeologische Werkgroep voor Lochem (AWL) opgericht.

De AWL is een vereniging van mensen die geïnteresseerd zijn in de archeologie van de gemeente Lochem en de regio. De vereniging neemt initiatieven om het Lochemse publiek te informeren op het gebied van de Lochemse archeologie en helpt de gemeente bij het ontwikkelen van een goed archeologiebeleid. De vereniging werkt daarbij samen met de Archeologische Werkgemeenschap voor Nederland, het Historisch Genootschap Lochem Laren Barchem en met De Elf Marken. Ook zijn er goede contacten met professionele archeologische bureaus. Voor informatie over de diverse activiteiten en het lidmaatschap van de AWL kunt u contact opnemen met coördinator Jan Kleinen, telefoonnummer 0573-253094 of via e-mail: j.kleinen@hetnet.nl.

Kopij voor het volgende nummer dient uiterlijk zaterdag **25 september 2010** bij de redactie binnen te zijn (indien mogelijk met afbeelding).

RESTAURATIE TRAMHUIS VAN START

Eindelijk is het dan zover! Op woensdag 15 juli j.l. is op feestelijke wijze het begin gevierd van de restauratie en uitbreiding van het Tramhuisje.

Onder het toezicht van eigenaar woningbouwcorporatie Viverion, het bestuur van De Elf Marken en andere genodigden werd door de Lochemse architect Platell met een fluitsignaal letterlijk het startsein geven.

In het volgende Markenboek komen we op deze heuglijke gebeurtenis terug met een uitgebreid verslag.

W.J. Holtslag

*Startsein door 'chef' Platell
foto's H.F. Bruil*

HERDENKING 65 JAAR BEVRIJDING

W. Holtslag-Harkink

Het viel te verwachten dat dit jaar extra aandacht aan de herdenkingen van de Tweede Wereldoorlog zou worden besteed. We werden er door de film 'Liever geen bezoek' en daarna het hele voorjaar ook naar toe geleid door onder andere de serie over de Zutphense oorlogsverhalen in De Stentor en de aandacht op radio en televisie, het verschijnen van nieuwe boeken en publicaties in allerlei tijdschriften. Als resultaat van haar onderzoek gaf de

werkgroep van het boek over Eefde het waardevolle boekje 'Eefde in bange dagen' uit, waarvan inmiddels de tweede druk al in de winkel ligt!

Wij waren blij met de toestemming van de familie Van der Meij om verhalen uit de dagboeken van Riek van der Meij-Goldstein in Ons Markenboek te kunnen publiceren.

En dankzij een aantal leden, de familie Slagman, enkele onderduikers en niet te vergeten de inbreng van Wouter Veldhoen uit Deventer, konden we twee vitrines in de hal van het gemeentehuis vullen met (persoonlijke) voorwerpen, boekjes en niet te vergeten de gebreide onderbroek, waarvan u het verhaal in dit Markenboek aantreft.

U kunt deze expositie nog tot en met augustus bekijken en wij vragen u in het klaarliggende schrift uw herinnering aan de voorwerpen of eigen verhaal op te schrijven. Op verzoek willen wij, na afspraak, naar het gemeentehuis komen om bijvoorbeeld inzage in publicaties te geven.

Maar nu de herdenking zelf. Na goed overleg met de gemeente hebben wij als bestuur op 4 mei 's ochtends bloemen gelegd bij het monument aan de Joppelaan, bij het graf van Hurrell en op het graf van Johannes Bielderma op het kerkhof in Almen.

's Middags om vier uur vond de herdenkingsplechtigheid plaats bij het monument aan de Houtwal, in aanwezigheid van burgemeester Spekreijse, vanuit Deventer Canadese veteranen met begeleiders en het OMS Pipes and drums muziekkorps. Burgemeester Spekreijse hield een toespraak, waarna hij en het bestuur van De Elf Marken bloemen legden bij het monument. Ook namens de Deventer groep 'Welcome Again Veterans' werden bloemen gelegd. In tegenstelling tot de min of meer gebrekkige communicatie van vorig jaar was nu alles goed georganiseerd en mede dankzij ons bestuurslid mevrouw Fennie Woertman als ladyspeaker verliep de herdenking plechtig. De muzikale aubade bij de plek aan de IJssel waar destijds de oversteek heeft plaatsgevonden, zorgde voor persoonlijke emoties.

Na het instellen van de voorjaarsvakanties van de scholen zijn de fietstochten langs alle oorlogsmonumenten door de gehele 'oude' gemeente Gorssel komen te vervallen. Wel is in alle dorpen op 5 mei aandacht besteed aan de bevrijding. In Gorssel speciaal vanwege het 100-jarig bestaan van de Oranjevereniging en in Eefde met een groots muzikaal festijn.

VERSLAG VAN DE ALGEMENE LEDENVERGADERING OP 30 MAART 2010

1. Opening en mededelingen

De voorzitter, mevrouw W.J. Holtslag-Harkink, kon om 19.40 uur bij de opening van de vergadering rond de vijftig leden in de Roskam verwelkomen. In haar openingswoord ging onze voorzitter in op de ontwikkelingen rond het Tramhuisje in het afgelopen jaar. Het gevaar, dat de al toegezegde subsidie van vitaal Gelderland niet gestand zou worden gedaan, is gelukkig afgewend, zodat er reëel uitzicht bestaat dat deze zomer met de restauratie van het Tramhuisje begonnen kan worden. Voor de aankleding en inrichting zijn de financiën echter nog steeds niet helemaal rond. Het rekeningnummer 1353 39 820 t.n.v. Oudheidkundige Vereniging De Elf Marken inzake Tramhuisje is speciaal voor dit doel geopend. Daarna memoreerde onze voorzitter de herdenking van de bevrijding, dit jaar 65 jaar geleden. Onze vereniging zal ter gelegenheid daarvan een kleine tentoonstelling inrichten en de werkgroep van het boek over Eefde zal als voorloper van dit boek een boekje over Eefde in de Tweede Wereldoorlog uitgeven. Zij sprak de hoop uit dat na de oproep daartoe ook in Gorssel een stuurgroep geformeerd kan worden om tot een boek over Gorssel te komen. Verder kondigde ze aan dat er voor de pauze door mevrouw drs. E. Ponsioen een korte presentatie zou worden gegeven van het binnenkort te verschijnen boek over de bewoners van de zomerhuisjes rond de Oxeerweg en de Oude Larenseweg in de tijd vlak voor en in de oorlog. Na de mededeling, dat we per eind 2009 met inbegrip van de sponsors 798 leden hebben, werd de agenda van de vergadering verder afgewerkt.

2. Notulen van de algemene ledenvergadering op 7 april 2009

Deze notulen zijn afgedrukt in Ons Markenboek, 27e jaargang nummer 3, augustus 2009 en werden zonder op- of aanmerkingen onder dankzegging aan de samensteller vastgesteld.

3. Jaarverslag 2009

Dit jaarverslag was gepubliceerd in Ons Markenboek, 28e jaargang nummer 1, februari 2010.

Het jaarverslag gaf geen aanleiding tot op- of aanmerkingen, waarna het met algemene stemmen werd goedgekeurd.

4. Financieel jaarverslag 2009 en begroting 2010

Alle aanwezigen hebben een overzicht uitgereikt gekregen. De penningmeester, de heer H.F. Bruil, gaf een korte toelichting op de uitgereikte financiële stukken en kon melding maken van een positief resultaat over het jaar 2009 van € 5.572,58. De begroting voor 2009 sluit met een positief saldo van € 4.975, -. Dit is vooral te danken aan de bijdragen van de vele nieuwe sponsors die in de afgelopen jaren door ons bestuurslid de heer P. Staal aangeworven zijn. (De financiële stukken zijn inmiddels ook in Ons Markenboek, 28e jaargang nummer 2, mei 2010 gepubliceerd.)

5. Verslag kascommissie

Namens de kascommissie voerde de heer G.J. Jonkman het woord. Hij had met de heer G. Addink de boekhouding gecontroleerd en in orde bevonden. Hij vroeg de vergadering de penningmeester te dechargeren. Nadat de voorzitter eerst de kascommissie bedankt had, bedankte zij de penningmeester voor het vele werk en onder luid applaus werd hem decharge verleend.

6. Verkiezing kascommissielid

Aftredend was de heer G.J. Jonkman. Een nieuw kascommissielid diende gevonden te worden. Spontaan bood de heer B. Tuitert zich aan. Hij werd met algemene instemming benoemd.

7. Bestuursverkiezing

Mevrouw W.J. Holtslag-Harkink en de heren W.J. Besselink en P. Staal waren aftredend en herkiesbaar als bestuurslid. Er waren er geen tegenkandidaten aangemeld. De aftredende bestuursleden werden met algemene instemming herkozen.

8. Rondvraag

Door de heer W. Jansen werd aandacht gevraagd voor 'onze' Johan Derk Baron van der Capellen. In het afgelopen jaar had hij niets meer vernomen van de pogingen om voor deze in Gorssel begraven activist voor de mensenrechten uit de achttiende eeuw een gedenkteken op te richten. Hij vroeg zich af wat de stand van zaken in deze was. De voorzitter gaf het woord aan de secretaris en deze kon medelen dat deze actie zeker niet vergeten was, maar dat het Tramhuisje en het verwerven van fondsen daarvoor prioriteit gekregen hadden. Een gedenkteken voor Van der Capellen zal een volgend project zijn. Van de rondvraag werd verder geen gebruik gemaakt, waarna de voorzitter aan mevrouw Ponsioen de gelegenheid gaf om haar diapresentatie over de bewoners van de zomerhuisjes Epse/Joppe te houden.

9. Sluiting.

Om 20.20 uur was het eerste gedeelte afgelopen en nadat er in de tussentijd nog een aantal belangstellenden was binnengekomen kon de heer C. Roording voor ongeveer zestig toehoorders zijn lezing met klankbeeld, met als onderwerp 'Ludger en de bekering van de Saksen tot het christendom', presenteren.

Aan het eind van de avond bedankte de voorzitter, namens een dankbaar publiek, de spreker voor de boeiende lezing en wenste allen wel thuis.

EXCURSIE NAAR 'S HEERENBERG, MONTFERLAND EN HOOG ELTEN OP 14 SEPTEMBER 2010

H.F. Bruil

De excursiecommissie nodigt u uit voor een dagexcursie op dinsdag 14 september 2010.

We denken weer een interessant programma te bieden met een bezoek aan 's Heerenberg en omgeving. Op het programma staat een bezoek aan Huis Bergh (uit de dertiende eeuw), een van de grootste kastelen van Nederland.

Na een rijke geschiedenis kwam het kasteel in 1912 in bezit van Jan Herman van Heek. Ongetwijfeld zullen we dan nog eens denken aan die bijzonder mooie lezing die zijn zoon Godert van Heek enkele jaren geleden voor ons heeft gehouden in Almen.

Vervolgens maken we na de lunch een bustocht door Montferland en Hoog Elten met begeleiding van een gids.

Het programma ziet er als volgt uit:

- 08.30 uur: Vertrek uit Gorssel bij het gemeentehuis
 10.00 uur: Aankomst bij Grand Café Heeren Dubbel waar u een kopje koffie of thee met gebak geserveerd krijgt
 10.45 uur: Rondleiding door Kasteel Huis Bergh onder leiding van een gids
 12.00 uur: Lunch in Grand Café Heeren Dubbel
 13.00 uur: Een gids van de VVV voegt zich bij ons om het middagprogramma te leiden. We maken een bustocht door Montferland, brengen een bezoek aan de Drususbronnen en de St. Vituskerk in Hoog Elten en eindigen na een rit door de omgeving in Emmerich. Hier bent u een uurtje vrij om iets te gaan drinken en te genieten van het mooie uitzicht op de Rijn
 16.30 uur: Vertrek richting Gorssel, waar we tegen 18.00 uur hopen aan te komen

De kosten bedragen € 50,- per persoon.

Opgave zo spoedig mogelijk, doch uiterlijk vrijdag 27 augustus, bij Fennie Woertman, tel. 0575 492021, Henk Pelgrum, tel. 0575 431781 of Henk Bruil, tel. 0575 491822.

De groepsgrootte beperken we tot één bus, het maximum aantal deelnemers is 65.

U wordt verzocht de kosten tijdig over te maken op het banknummer van de Rabobank 3014.05.611 t.n.v. Oudheidkundige Vereniging de Elf Marken te Gorssel, onder vermelding van: excursie.

Graag opgeven voordat u geld overmaakt! Bij verhindering is teruggave van uw betaling niet mogelijk, wel kan iemand anders in uw plaats meegaan.

We hopen met elkaar weer een geslaagde dag te beleven.

VERSLAG VAN DE GENEALOGISCHE DAG OP ZATERDAG 5 JUNI 2010

H.G. Pelgrum

Ondanks het stralende weer mochten we toch ongeveer 250 bezoekers verwelkomen op de genealogische dag, die nu al zestien jaar achtereen wordt georganiseerd door de genealogische werkgroep van De Elf Marken. In Ons Gebouw in Harfsen hadden we alle ruimte om de verschillende stands overzichtelijk een plaats te geven.

Naast de vele vaste bezoekers is het leuk om te zien dat elk jaar ook andere belangstellenden zich melden die op zoek zijn naar hun familiegegevens of naar boerderijnamen. Bij de vele standhouders konden ze zeer veel informatie vinden. Sommigen hebben overzichten van de bewoningsgeschiedenis, anderen hebben databestanden met heel veel familienamen in hun computer opgeslagen. Soms ontstaan heel verrassende contacten!

Erwin Strookappe was er dit jaar voor het eerst met een stand over de familie Strookappe. Bijzonder leuk was het dat hij samen met zijn vrouw achter de tafel stond. Zij is geboren in Hongarije en ze hielp mee de bezoekers hun wortels te vinden in de Achterhoek. De gegevens over de burens van de Strookappes gaven een prachtig overzicht over de bewoningsgeschiedenis van de Braakhekkeweg, Emsbroekweg en Broekstraat in Harfsen.

Dit jaar hadden enkele leden de stamboom van de familie Ruiterkamp uitgezocht. Een enorme klus, want ze kregen met een zeer uitgebreide familie te maken. Annie Albers en Gerry Dijkerman hebben monnikenwerk verricht tijdens hun uitgebreide onderzoek in allerlei archieven. Ondersteund door Annie Nijenhuis en Gerrit Verstege is een overzichtelijk familieschema gemaakt, waarop de namen van 1100 familieleden zijn te vinden. Hiervan zijn er nog ongeveer 600 in leven. Veel gegevens van de familie Ruiterkamp zijn vastgelegd in een boek van 260 pagina's. Het eerste exemplaar is 's morgens namens de werkgroep aangeboden aan Wim Ruiterkamp uit Vorden, die ooit al eens begonnen was met een onderzoek naar de familiegeschiedenis en zijn onderzoekgegevens beschikbaar had gesteld. Het is een prachtig boek geworden met heel mooie foto's. Geen wonder dat veel bezoekers met een boek onder de arm huiswaarts gingen. Voor belangstellenden die niet aanwezig konden zijn op deze dag hebben we nog boeken te koop. Zij kunnen deze bestellen via de vereniging of bij Annie Albers, telefoon 0575-517829. Het familieschema is na de genealogische

dag weer opgebouwd in ons onderkomen aan de Hulstweg in Harfsen, zodat hier nogmaals aandacht aan geschonken kan worden. Na de vakantie zijn we hier elke dinsdagmiddag weer aanwezig. Het stamhuis van de familie Ruiterkamp is de boerderij 't Ruiterkamp aan de Vunderinkweg 1 in Almen. Deze boerderij wordt voor het eerst genoemd in de Verpondingslijst van Kreyneck uit 1646. Aan het eind van de zeventiende eeuw neemt de bewoner de naam Ruiterkamp aan. Op de boerderij was een weefgetouw en daarom werd hij ook wel Gerrit de wever genoemd. De familie is redelijk honkvast gebleken. Nog steeds woont het merendeel in de Achterhoek en in Salland.

Joke Bakker en Thea Makkink hadden naast hun eigen tafels een stand ingericht met foto's van de familie Aalderink van boerderij De Pas in Eefde. Ze hadden gebruik gemaakt van de gegevens die Hans Aalderink uit Stompetoren in de loop der jaren heeft verzameld. Hans is in 2008 overleden. Hij was lid van De Elf Marken, een paar keer standhouder en was een trouw bezoeker van de genealogische dag. Joke Bakker vertelde dat Hans goed was in het lezen van oude geschriften en hierdoor voor haar een steun was bij het vertalen van oude aktes.

Aanbieding boek aan Esveld

*Aanbieding boek
Wim Ruiterkamp*

Werkgroep genealogie

JAPANESE KAMPEN IN INDIË EN HET VERHAAL VAN DE ONDERBROEK

J.C. de Geus

Mijn naam is Jan de Geus, ik was toen een jongetje van zo'n acht jaar en veel uit die tijd kan ik mij niet herinneren. Maar sommige voorvallen en gebeurtenissen zijn in mijn geheugen gegrift, andere weer bestaan uit aaneengeregen fragmenten, losse flarden en vage beelden. Ik ben nu op een leeftijd (76) waar je wel eens wat vergeetachtig bent, maar aan de hand van vroegere gesprekken met mijn ouders toen zij nog leefden en kennissen van vroeger, heb ik getracht het nu volgende 'verhaal van de onderbroek' zo goed en kwaad mogelijk te reconstrueren.

In 1942 was de situatie op Java chaotisch. De slag in de Javazee was gestreden en helaas verloren. De capitulatie aan Japan een voldongen feit. Niemand wist wat er verder zou gebeuren.

Gevangenschap

Vlak voor de capitulatie logeerden mijn moeder (Bep, de zuster van Riek van der Meij-Goldstein in Gorssel), mijn drie jaar jongere broertje Rob en ik op een theeplantage in het Preangergebergte, waar wij door mijn vader (Jan), om veiligheidsredenen waren heengebracht. Lang heeft dat niet geduurd, want mijn vader haalde ons daar direct na de capitulatie weer op en we reden met de auto midden in de nacht naar Bandoeng. Het was een spookachtige tocht en ik herinner mij brandende autowrakken waar wij omheen moesten rijden. In Bandoeng vonden wij tijdelijk onderdak bij kennissen. Op alle grote gebouwen wapperde de Japanse vlag, een rode zon in een wit vlak. De eerste tijd waren we als gezin bij elkaar, maar al spoedig begonnen de Japanse bezetters met stapsgewijze internering van Europeanen in Japanse kampen. Eerst werden alle Nederlandse mannen geïnterneerd, daarna volgden alle Nederlandse vrouwen en kinderen. Wij moesten afscheid nemen van mijn vader, hij werd geïnterneerd in een mannenkamp in Tjimahi buiten Bandoeng. Wij zouden hem pas na drie lange jaren weer terugzien. Mijn moeder, mijn broertje en ik kwamen terecht in een groot vrouwenkamp Tjihapit (stadswijk) in Bandoeng. Door mijn jonge leeftijd ontsprong ik de dans en hoefde ik niet naar een apart jongenskamp.

Ons leventje veranderde drastisch: strenge leiding, dagelijkse appèls, permanente bewaking, karig eten uit de gaarkeuken. We

waren ongerust over de lotgevallen van mijn vader; we hadden elk contact met hem verloren, maar wisten wel dat hij in het mannenkamp Tjimahi zat. We kregen een kamer toegewezen in een huis, met andere Nederlandse vrouwen en kinderen. Er heerste voortdurende angst voor de Japanse kampleiding. Als er een Japans officier naderde moesten wij, vrouwen en kinderen, meteen in de houding springen en hardop in het Japans roepen: keirei, ki no tsuke, naore, wat betekent: in de houding springen, diepe buiging maken en pas het hoofd heffen wanneer de Jap voorbij was. Het kamp was ommuurd door hoge bamboe schuttingen en prikkeldraad, alleen zicht op de blauwe lucht met een enkele kruin van een kokosboom. Geen lolletje allemaal.

Gedurende die drie jaren werden wij wel drie keer in geblindeerde treinen op transport gezet naar verschillende Jappenkampen, met daar om heen dezelfde bamboeschuttingen en prikkeldraad: Solo, Moentilan en ten slotte het laatste kamp Banjoe Biroe. Het waren jaren van honger en ondervoeding; veel mensen stierven aan beriberi en hongeroedeem. Mijn broertje en ik hadden smalle snoetjes, de ribbetjes kon je tellen. Pap van stijf sel voor papierbehang, het binnenste van de pisangboom, alles aten we. We misten onze vrijheid wel. Mijn moeder gaf ons les in rekenen en schrijven en wist dit steeds bij te houden; na de oorlog kwam ik wel met een behoorlijke achterstand in Almen op de lagere school (met zeven in plaats van zes klassen) terecht, maar dankzij de lessen van mijn moeder ben ik toen, en later op de HBS, nooit blijven zitten.

Einde van de oorlog

Het einde van de oorlog kwam als een anticlimax. We voelden dat er verandering in de lucht zat. Er gingen in het Kamp Banjoe Biroe fluisterend enkele geruchten rond; je moest hier uiterst voorzichtig mee zijn, de Jappen mochten er geen weet van hebben. Enkele vrouwen luisterden, met gevaar voor eigen leven, naar een clandestiene radio die in het kamp binnen was gesmokkeld (op bezit van een radio stond de doodstraf). Op 5 mei 1945 zou Churchill voor de radio hebben gezegd: "The war is over". Men besepte toen dat de oorlog in Europa goed verliep, dat was een goed teken voor ons. In Azië woedde nog steeds de taaie strijd tussen Amerika en Japan. Ons leven in gevangenschap ging gewoon door. Wel werd er gesmokkeld bij het leven; ik zelf stak mijn hand ook een keer in een gat in het gedek (de bamboeschutting), wapperde met een zakdoek en even later verscheen een bruine hand waarin twee eieren: zakdoek en eieren werden over en weer uit elkaars handen gegrist. Trots liet ik mijn moeder even later de twee gesmokkelde eieren

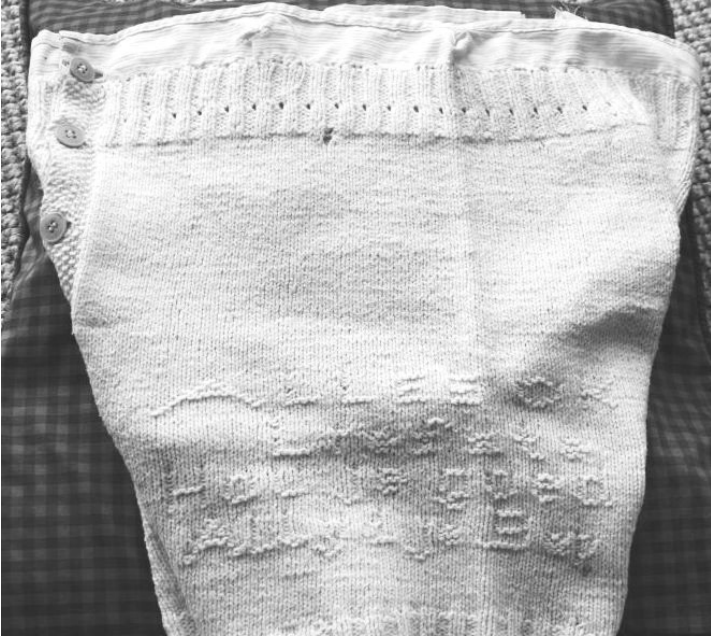
zien. Toch was dit niet zonder risico, want een vrouw werd bij het smokkelen door een Japanner betrapt, en werd voor straf de hele dag onder de brandende tropenzon met haar handen aan een paal gebonden op het plein achtergelaten.

Twee atoombommen op Hiroshima en Nagasaki dwongen Japan tot directe overgave en maakten een onverwacht einde aan de Tweede Wereldoorlog. In het kamp gonsde het van de geruchten: er zou een verschrikkelijk nieuw wapen door de Amerikanen zijn gebruikt, maar in het kamp bleef alles bij het oude. Hoewel Japan op 15 augustus 1945 capituleerde, werd dit niet direct aan de krijgsgevangenen en burgergeïnterneerden in de Japanse kampen medegedeeld. De teugels werden wel wat gevierd, maar de gehate Japanse wacht bleef de eerste tijd in de kampen nog gewoon in functie. Zelfs nadat de vrouwen pas op 24 augustus, van de ene dag op de andere, officieel te horen hadden gekregen dat Japan gecapituleerd had, moest iedereen in het kamp blijven. Het was buiten te gevaarlijk, rondtrekkende pemoeda's (radicale Indonesische jongeren) maakten met hun bamboesperen de omgeving onveilig en de Japanners, op bevel van de Engelse troepen, moesten ons - ironie van het lot - voorlopig beschermen.

Bij de poort waar alles gebeurde

Mijn vriendjes en ik waren meestal te vinden bij de poort van het kamp, waar alles gebeurde: in- en uitrijdende vrachtwagens, naar buiten op de weg kijken, er was altijd wel iets te beleven. Op een gegeven dag - ik stond op mijn gebruikelijke plekje bij de poort - zag ik naar buiten kijkend in de verte op de weg naar het kamp een jeep in een stofwolk met grote snelheid naar onze poort rijden. In de jeep zaten een Engelse officier, twee Brits-Indische militairen en op de achterbank een burger. Toen de jeep de poort binnen reed en ik de burger beter zag, begon mijn hart hevig te bonzen, die man... leek op mijn vader! Ik rende hals over kop naar mijn moeder en mijn broertje op de galerij van het huis waar wij waren ingekwartierd en schreeuwde: "Mama, mama, ik heb net een man in een jeep gezien, hij lijkt sprekend op papa!". En daar stond mijn vader plotseling achter ons en sloot ons in zijn armen. Het was een geweldig weerzien! Wij waren de oorlog goed doorgekomen, het gezin was weer herenigd. Telkens weer als dit overweldigende moment toevallig ter sprake komt, schiet mijn gemoed vol. Dit was in het kort mijn relaas over onze lotgevallen tijdens de oorlog in Indië.

Het verhaal van de onderbroek

6404 met gebreide tekst: *Alles OK liefste Hou je goed Altijd je Bep*

foto H.F. Bruil

Maar één bijzonder voorval haal ik nog even naar voren. In de beginperiode van onze internering in Tjihapit werd de vrouwen in het kamp nog eenmaal de mogelijkheid (Rode Kruis?) geboden om een pakje naar hun man te versturen, maar wel onder zeer stringente voorwaarden: het mocht geen gegevens bevatten over de plek waar je zat, geen nieuws betreffende de levensomstandigheden in het kamp etc., in feite geen brieven dus. Kortom strenge censuur, anders werd het pakje niet verstuurd.

Mannenkamp Tjimahi 1942

Bij de barak waar mijn vader was gelegerd werden enkele postpakketjes uitgedeeld. Een daarvan was bestemd voor mijn vader. Omringd door zijn nieuwsgierige medebarakbewoners maakte hij het pakje open, dat een paar bananen en tot zijn verbazing een vreemde katoenen, enigszins onregelmatig gebreide, onderbroek met gulp en knopen bevatte. Mijn vader keek verbaasd op en zei:

“Een paar vruchten en een warme degelijke onderbroek, in de tropen?” Tot een van de omstanders opmerkte: “Verrek, het lijkt wel alsof er een soort van bericht in de broek is gebreid!”. Bij nadere inspectie ontcijferde mijn vader de volgende boodschap:

Alles ok
Liefste
Hou je goed
Altijd je Bep

Vondst in de dekenkist

De verdere lotgevallen van de onderbroek waren onbekend. Het verhaal achter de broek kwam vroeger nog wel eens een keer ter sprake, zodoende wist ik ervan. Het onderwerp raakte min of meer in de vergetelheid. Mijn moeder - bescheiden als ze was - sprak er nooit over.

Toen zij in 1993 op 84-jarige leeftijd overleed en Ineke, mijn vrouw, haar flat ontruimde, vond zij op de bodem van een Chinese dekenkist onder een bontjas en een deken een oud kledingstuk, dat tot onze grote verrassing de bewuste onderbroek bleek te zijn: na ruim vijftig jaar weer boven water!

Tijdens de familiebijeenkomst na de begrafenis, vertelde ik het verhaal van de onderbroek aan alle kleinkinderen, zij hingen aan mijn lippen en waren van het verhaal en het in werkelijkheid zien van de broek diep onder de indruk.

De bersiaptijd

Wij vertrokken uit Banjoe Biroe naar een herstellingskamp in Magelang, dat werd bewaakt door Brits-Indische Gurkha's. De tijd voor herstel duurde niet lang, in mijn herinnering werd het kamp al na een paar dagen omsingeld en kwam het onder vuur van gewapende pemoeda's te liggen. De Indonesische revolutie was in volle hevigheid losgebarsten, het was overal zeer onveilig. Deze gevaarlijke en chaotische periode werd later bekend als de bersiaptijd. Van Magelang werden de vrouwen en kinderen vervolgens in een lange colonne van open militaire vrachtwagens onder gewapend geleide dwars door midden-Java naar de havenstad Semarang geëvacueerd. Hier werden we in het voormalige interneringskamp Lampersari opgevangen en wéér beschermd door Japanners, de wereld op zijn kop. Maar ook daar verslechterde de situatie snel. Er kwamen zelfs geallieerde vliegtuigen, die bombardementen en beschietingen uitvoerden, aan te pas! Onder deze omstandigheden vond opnieuw een snelle evacuatie plaats en wer-

den wij in de haven van Semarang door een Amerikaans libertyvrachtschip aan boord genomen en als dekpassagiers naar Batavia vervoerd. Daar werden we ten slotte, na al deze omzwervingen, in het voormalige interneringskamp Tjideng gehuisvest in afwachting van onze repatriëring naar Holland.

Weerzien in Holland

Begin 1946 konden wij eindelijk weer terug naar Holland, mijn vader bleef voorlopig achter om te werken aan de wederopbouw van zijn maatschappij, de KPM (Koninklijke Paketvaart Maatschappij). Wij scheepten ons in op de Boissevain, een passagiersschip van de KPM dat in de oorlog als troepentransportschip had gefungeerd. Wij sliepen in hangmatten in de ruimen van het schip; zieken mochten in de hutten boven reizen. Voor mijn broertje en mij was dit natuurlijk één groot avontuur en wij hadden de grootste pret; ik heb nog in de kombuis van de kok aardappelen helpen schillen. De overtocht nam ongeveer drie weken in beslag. Tijdens de vaart door het Suezkanaal werden de passagiers enige tijd van boord gehaald. In Attaka namelijk, een Engels legerdepot in de woestijn in de buurt van het Suezkanaal, werden wij - berooid als wij waren - van kleren en schoeisel voorzien; ik voelde mij heel cool met een groene legerbaret!

In februari 1946 kwamen we in Holland aan. Het was een van de zwaarste winters ooit; het was de eerste keer dat mijn broer en ik sneeuw en ijs zagen. Er werd verteld, dat er zelfs auto's over de diep bevroren IJssel konden rijden.

In Gorssel wachtte ons bij Hotel De Roskam een groots onthaal: de Gorsselse Boerendansers dansten er lustig op los, het plaatselijke harmonieorkest blies vrolijke muziek, er was een grote erepoort, versierd met vlaggetjes en ballonnen, kortom één groot feest.

De ontvangst was hartverwarmend! Het hoogtepunt vormde het weerzien van Riek en Bep; zij sloten elkaar weer in de armen, eindelijk, na in totaal tien jaren van elkaar gescheiden te zijn geweest. Natuurlijk waren er ook oom Jan van der Meij en onze neven Wim, Harry en Otto met wie mijn broer en ik voor het eerst kennis maakten. Het was alsof je in een warm bad stapte, voor mijn broertje en mij ook letterlijk, want wij werden met z'n tweeën al direct in bad gestopt en kregen daarna wollen borstrokken aan. Zo werd een periode met ups en downs, met vrees en zorg, maar met een vreugdevol einde afgesloten. De cirkel was rond.

ALMEN, 2 APRIL 1945

G. de Ruiter

Het is Tweede Paasdag, een mooie lentedag. Vandaag ook wordt Bernard Braakman twintig jaar. Hij krijgt hiervoor ontbijt op bed van zijn oudste zus, Aaltje, een boterham met twee gekookte eieren.

De oorlog loopt op het einde, geallieerde troepen zijn al in Vorden en komen via de Vordenseweg richting Almen. De familie Braakman bestaande uit moeder Braakman en haar vier kinderen Albert, Aaltje, Jantje en Bernard horen de troepen aankomen. Over het pad vanaf 't Have worden de eerste soldaten gesigna-leerd.

Bij de bureu, de familie Peters, zitten vader, moeder en Bertha in de kelder. Tegenover woont de familie Broer.

De families zien hoe Het Spitholt al in brand is geschoten. De hooi-bergen bij Braakman branden ook al. Wat zullen zij doen?

Het is half negen in de morgen. Angst overheerst. Besloten wordt het huis te verlaten. Eerst wordt het vee nog gauw in de wei gedaan. De families Braakman en Broer lopen weg langs de Bakkersteeg in de richting van de Blauwedijk. De familie Peters sluit zich bij hen aan. De geallieerde troepen komen over de Spitholterbrug. Die zullen wel richting dorp gaan. De buurt, samen tien personen, sluipt door Het Elger richting Blauwedijk. Voordat de bevrijding in zicht kwam, had de buurt al eens tegen elkaar gezegd, dat de sloot een veilige schuilplaats zou zijn. Het was dus geen willekeur. In de veronderstelling niet gezien te worden, gaan ze liggen in de sloot. Bang liggen zij bij elkaar.

Wat gebeurt. De geallieerde troepen gaan niet richting dorp zoals verwacht, maar draaien de Bakkersteeg in. Het eerste deel is nog verhard, bij de familie Peters wordt het zandweg. De bureu zien de tanks verschijnen. Zij hebben geen witte vlag of iets dergelijks bij zich, dus drukken zij zich nog dichter weg in de droge sloot.

Vanaf een van de tanks van de naar nu blijkt Canadese militairen wordt een beweging waargenomen in de sloot. Een hinderlaag!? Lang wordt niet gedacht, de loop draait zich naar de sloot en mitrailleurs beginnen te ratelen.

Dood en verderf worden gezaaid in de sloot. De bevrijders zien te laat wat voor onheil door hen is aangericht.

In de sloot liggen de bureu. Zij horen de kogels langs zich heen fluiten en inslaan. Angst, de gedachte: "Nu word ik geraakt, hoe

lang nog?" Dan stilte. Vertwijfeld kijken zij elkaar aan. Daar liggen dood in de sloot, man en vrouw Broer. Toontje van Peters is ook dood. Aaltje is zwaargewond, moeder Braakman is geraakt evenals Bernard en Peters. Albert, Jantje en Bertha zijn wonder boven wonder niet geraakt.

Albert loopt naar de tanks. Behalve Canadese militairen bevinden zich ook enkele Nederlanders onder hen. Waarom hebben jullie geen vlag bij jullie!

Gekeken wordt naar de gewonden in de sloot. Aaltje is er het ergste aan toe. Kogels in de buik, zij wordt met een wagen afgevoerd richting De Heidepol. Onderweg overlijdt zij. Peters loopt ondanks zijn zware verwondingen nog naar huis. Hij, moeder Braakman en Bernard worden met ambulances vervoerd naar Millingen in Duitsland, nabij Emmerik.

Albert, Jantje en Bertha gaan terug naar hun huizen. Als Jantje de kamer in komt, staat de klok om half twaalf. In drie uur is haar leven voor altijd veranderd. Nooit zal zij deze dagen vergeten.

Bertha wordt ondergebracht bij de familie Golstein. Weken later komen de gewonden terug naar Almen. Dat Peters terugkomt is een wonder.

Vaak horen wij dit soort verhalen waarbij onschuldige burgers om het leven komen. Het leven na 2 april 1945 gaat verder. Er wordt slechts weinig gesproken over de gebeurtenissen, het leven herneemt haar loop. Toch blijven vragen onbeantwoord, waarom zijn wij niet in de relatief veilige kelders gaan schuilen, die in de boerderijen aanwezig zijn? Deze vraag is niet te beantwoorden, evenmin als waarom oorlog wordt gevoerd. Oorlog, wij leven hier in het relatief veilige Nederland. Op de wereld zijn nog vele oorlogshaarden. Destijds wachtte men in Nederland en ook in Almen op de bevrijders. Zij deden hun werk naar eer en geweten, met voor de bewoners aan de Bakkersteeg verschrikkelijke gevolgen. Maar ook de geallieerden hebben hun verliezen gekend. Zeker een tiental Canadezen heeft die dag in en om Almen zijn leven gegeven voor onze vrijheid. Daarom gedenken wij elk jaar op 4 mei de slachtoffers van deze oorlog.

GEVELSTENEN (28) Het Muldershuis

Werkgroep genealogie

Wij gaan op bezoek bij de familie Addink aan de Almenseweg 45a in Eefde. Zij bewonen Het Muldershuis, ook wel genaamd De Hof, uit 1683.

De oorspronkelijke bouw was een 'krukkenhuis', of 'L' huis in de vorm van een deurkruk: bij verbouw is naderhand de andere kant uitgebouwd; door deze aanbouw is het een volledig 'dwarshuis' geworden op gebinten van een traditioneel hallenhuis. De prachtige muurankers getuigen van een bouw met een ruime beurs.

In dit pand was tot 1719 ook een bierbrouwerij gevestigd.

De huidige bewoners Addink kunnen zich het Muldershuis niet anders voorstellen dan zoals het er nu uitziet

Foto G. Verstege

De werkgroep genealogie is een gevelsteen (sluitsteen) opgevallen, met de letters K en B, met het jaartal 1821. Archiefonderzoek en reeds aanwezige gegevens maakten duidelijk dat de K komt van Cornelis, en de B is als toenaam bijna zeker 'Bast'. Het jaartal 1821 is waarschijnlijk het jaar van verbouwing geweest.

*Gevelsteen**Foto G. Verstege*

De woning maakte eertijds deel uit van de Eefsche windmolen. Niet duidelijk is waar toen de molen heeft gestaan. Vermoedelijk is het de molen die later bekend stond als de 'molen van Lok'.

*Het oudste gedeelte van Het Muldershuis**Foto G. Verstege*

In het jaar 1798 ging de molen in eigendom over aan Cornelis Bast, die gehuwd was met Lubbertjen Mouw, ca. 1776 geboren te Elspeet en overleden te Gorssel op 12 juli 1816; zij is dan 40 jaar. Haar man Cornelis hertrouwde in 1819 te Gorssel met Jacoba

Grada Venderbosch, geboren te Gendringen. Cornelis Bast is overleden op 10 november 1834 te Brummen, 64 jaar oud.

Zoon Lammert Bast is de opvolger, op 1 maart 1795 te Ermelo gedoopt en op 21 juni 1839 overleden in het molenaarshuis te Eefde. Hij was gehuwd met Hendrika te Schelver, geboren op 4 maart 1800 te Warnsveld. Het huwelijk vond plaats op 21 mei 1824 in Gorssel.

Cornelis' kleinzoon Cornelis Antoni, geboren te Gorssel op 20 maart 1826, kwam om bij de brand door blikseminslag in de molen op 13 juni 1854, waarvan we het krantenbericht uit de Zutphense Courant van 17 juni 1854 hier laten volgen:

“Gorssel, 13 Junij: in dezen avond bij een Onweersbui die in het Zuidwesten opkwam, is de Eefdsse Windmolen door een felle bliksemstraal gevolg van eene hevigen donderslag, getroffen, zoodanig dat dezelve dadelijk in lichte laaije stond en binnen weinig tijds tot op het muurwerk brandend ineen stortte. Bij dit onheil hebben twee brave huisvaders, de molenaar C.A. Bast en de landbouwer H. Ezerman, die zich beiden op het ogenblik van het inslaan in den molen bevonden, het leven verloren, terwijl de zeventienjarige broeder des molenaars, die zich tusschen deze twee personen op eenen wagen in den molen had geplaatst en dus onmiddellijk naar den donderslag beiden zag neervallen, als ook voor den kar gespannen paard van voornoemden landbouwer, geen de minste letsel heeft bekomen.”

Ter verduidelijking willen we vermelden dat de heer Harmen Ezerman op de boerderij De Voort woonde (nu Elzerdijk).

De weduwe van de molenaar, Berendina Johanna Heijink, geboren op 27 mei 1826 te Warnsveld, hertrouwde na de noodlottige brand op 14 december 1855 met Pieter Lok, molenaar, oud 40 jaar, geboren op 2 mei 1815 te Kampen en overleden op 29 januari 1892 te Gorssel.

Berendina Johanna Heijink overleed in oktober 1857 te Eefde in het Muldershuis, 31 jaar oud. Pieter of Peter trouwde in 1858 met een zus van zijn vrouw, Harmina Heijink.

In 1890 komt zoon Jan Lok in het bedrijf, hij is geboren op 14 december 1861 en op 19 september 1889 te Gorssel gehuwd met Willemina Hendrika Kapelle.

Kleinzoon Hermanus Lok neemt in 1930 het bedrijf over; hij was op 6 juni 1919 te Warnsveld getrouwd met Hendrika Johanna Nijendijk.

Derk Addink koopt in 1939 het Meulenhuis van Hermanus Lok, hij komt van boerderij De Kijkover te Zutphen.

Op 4 april 1945 staken de Duitsers de molen moedwillig in brand.

Van de molen bleef niets over. Zelfs de plek is heel moeilijk terug te vinden.

We hopen dat dit mooie huis in de oude stijl gehandhaafd blijft, de huidige bewoners Gerrit en Loes Addink zijn dat ook zeker van plan.

Het is nu een pluimveebedrijf, waar kippen buiten kunnen scharrelen. Bovendien is het een verkooppunt van veevoeders voor paarden en kleinvee met de toepasselijke naam: Eefsche Molen Fourages.

Het bord aan de Almenseweg laat zien dat de Eefsche Molen niet in de vergetelheid raakt

Foto G. Verstege

Bronnen:

Eigen archief (Ons Markenboek 2e jrg. nr. 4, oktober 1984)

Boek van Gerstlo tot Gorssel (door H. Jansen op de Haar)

DE BAKKERS VAN GORSSEL (3)

A.J. ten Have

Als vervolg op de twee eerdere artikelen over de bakkers van Gorssel in Ons Markenboek (27e jaargang nr. 1, februari 2010 en nr. 2, mei 2010) volgt nu het derde deel: over bakkerij Dikkers en zijn opvolgers.

Bakkerij Dikkers

Aan de Hoofdstraat 25, waar thans Keukenstudio Stormink is gevestigd, stond rond 1700 een boerderij met de naam Klein Bentink. Op deze plek begint de geschiedenis van bakkerij Dikkers. Aelbert ter Vrucht en zijn vrouw Jenneken Peters Soesters, gehuwd omstreeks 1670, woonden in Ruurlo op boerderij Meijman. Uit dit huwelijk werden zes kinderen geboren. Hun oudste zoon Jan Aelberts, geboren omstreeks 1673, vertrok met zijn jongste broer Derk, geboren in 1684, van Ruurlo naar Harfsen. Zij zijn mogelijk beiden aldaar werkzaam geweest bij herberg Het Hoentjen. Jan Aelberts trouwde op 1 april 1700 in Gorssel met Aeltjen Hendericks Klein Bentink, dochter van Henderick Willems op Klein Bentink en Maria Jansen. Zij gingen in Gorssel op Klein Bentink wonen. Jan Aelberts was timmerman van beroep en bij aangifte van geboortes van zijn kinderen wordt hij ook wel meester timmerman genoemd. Uit het huwelijk werden zeven kinderen geboren, die de naam kregen van Van der Meij (naar boerderij Meijman, waar Jan Aelberts geboren was), dus niet Klein Bentink. Jan Aelberts is vóór 1724 overleden, want dan hertrouwt zijn vrouw met Berent Stegeman.

De jongste zoon uit het eerste huwelijk, Willem van der Meij, geboren op 18 november 1714, is waarschijnlijk als huisknecht bij De Roskam werkzaam geweest. Hij was op 24 augustus 1744 gehuwd met Maria Jansen Franke, dochter van Jan Stevens Roskam en Aeltjen Aelberts Roeterdink. (Dit was het begin van de naam Van der Meij op De Roskam.)

Op 23 mei 1818 is Klein Bentink, toen genoemd een ‘arbeiderswoning met twee herenkamers’ (mogelijk gelagkamers), gekocht door Arend Nikkels voor f. 5.500,-, in opdracht van Jan Braakman die woonde op boerderij De Smit, aan het begin van de Hoofdstraat. Gezien het hoge bedrag voor die tijd wijst dit niet op een normale arbeiderswoning.

Genoemde Arend Nikkels, gedoopt op 16 juni 1765 te Beekbergen, woonde op De Haijtkhof aan de Hoofdstraat, bijna tegenover De Roskam en was van beroep landbouwer, maar werd later ook als bakker vermeld. Hij is drie keer getrouwd geweest en had in totaal 23 kinderen. Zijn oudste zoon uit het tweede huwelijk, Gerrit Nikkels, geboren op 16 oktober 1810, was ook bakker van beroep en is later vertrokken naar Apeldoorn.

Jan Braakman was volgens de kadastrale atlas ook in 1832 nog eigenaar van Klein Bentink. Ook is er dubbele bewoning geweest, daarvan zijn onder anderen gevonden de families: Klein Baltink, Draaier, Palsenberg, Ploegman.

Van de familie Ploegman hebben we enkele aanvullende gegevens gevonden. Aeldert Ploegman, geboren op 17 augustus 1762 in Deventer en gehuwd met Jenneken Diekerman of Dijkerman, geboren op 20 maart 1763 te Gorssel, woonde op Klein Bentink. Jenneken overleed op 16 december 1814 en Aeldert Ploegman overleed op 20 maart 1833, beiden op Klein Bentink. Een nichtje van Jenneken, Jenneken Dijkerman, geboren op 5 december 1786 en gehuwd op 4 februari 1802 te Gorssel met Berend Jan Dikkers, geboren op 10 juli 1781 te Holten vertrok naar Holten.

*Klein Bentink, deze foto dateert van omstreeks 1900.
Toen was het al bakkerij Dikkers en café De Zwaan*

Deze huwelijken (beide met de meisjesnaam Dijkerman), zijn een aanwijzing dat er verbandingen liggen tussen Klein Bentink in Gorssel en de familie Dijkers in Holten.

Mede gezien het feit dat Arend Nikkels in opdracht van Jan Braakman heeft gekocht en er dus een bepaalde verhouding aanwezig was, is het aannemelijk dat hij en zijn zoon Gerrit Nikkels op Klein Bentink een bakkerij zijn begonnen. Vermoedelijk was Gerrit Dijkers daar al werkzaam als bakkersknecht bij de familie Nikkels. Mogelijk is hij in de kost geweest bij de bewoners van Klein Bentink of elders, maar dit is via het bevolkingsregister niet te vinden.

In 1842 is Klein Bentink gekocht door Gerrit Dijkers, geboren op 22 maart 1811 te Holten en zoon van Willem Dijkers en Fenneken Keijzers, van beroep tapper, een beroep dat evenals bakker veel in de familie Dijkers voorkomt. Gerrit Dijkers was op 28 mei 1842 gehuwd met Johanna Noteboom, geboren op 22 september 1820 in Dorth. Gerrit ging op Klein Bentink wonen. Hij was bakker van beroep.

Bakkerij en café De Zwaan van de familie Dijkers

Foto eigen archief

Uit dit huwelijk werden negen kinderen geboren. Hun tweede zoon Gerrit Dikkers, geboren op 25 augustus 1851, van beroep bakker, trouwde op 10 september 1881 met Anna Berenbrock, geboren op 7 december 1858 te Aken. Gerrit heeft de bakkerij voortgezet en verder uitgebouwd. Zij woonden aan de Ketenbosweg in Gorssel; uit hun huwelijk werden geen kinderen geboren.

De oudste zoon van Gerrit Dikkers, Willem Dikkers, geboren op 1 juni 1845 en overleden op 18 mei 1922, van beroep tapper en winkelier, werd elders ook wel als bakker vermeld. Hij was op 16 juni 1883 te Bathmen gehuwd met Johanna Huuskens, geboren op 6 september 1853 te Bathmen. Zij beheerden het café en de winkel en woonden bij het bedrijf. Uit hun huwelijk werden vier kinderen geboren. De beide broers Gerrit en Willem Dikkers hebben het familiebedrijf uitgebreid en tot een goed lopende zaak gemaakt. Meerdere personeelsleden hebben hier ervaring opgedaan als bakkersknecht, hulp in de winkel, of zijn bezorgers van brood en kruidenierswaren geweest.

Een zoon van Willem Dikkers, Gerrit Johannes Dikkers, geboren op 6 februari 1885, heeft de bakkerij, kruidenierswinkel, café en slijterij voortgezet. Hij was op 25 mei 1916 in Bathmen gehuwd met Wendelina Arendina te Winkel, geboren op 12 december 1888 te Bathmen. Het was inmiddels een goed lopend bedrijf met steeds stijgende omzet, waar steeds meer personeel nodig was om het bedrijf te runnen.

De oudste zoon uit het huwelijk: Willem Dikkers, geboren op 21 maart 1917 en gehuwd op 24 april 1946 te Bathmen met Martha Frederika Bessem, geboren op 23 juli 1921 te Bathmen, zette de bakkerij, de kruidenierswinkel en het café voort. Uit dit huwelijk werden twee zonen geboren: Gerrit Jan Dikkers, geboren op 2 juni 1947 en Johan Wendel Dikkers, geboren op 27 maart 1950. Het was een vooruitstrevend echtpaar met uitbreidingsplannen. Zij waren de eersten in de hele omgeving die een 'trekautomatiek' aan de muur hebben laten plaatsen, waaruit men, na betaling, een vakje kon opentrekken voor iets lekkers naar eigen keuze. Dit was een groot succes en al snel werd er een tweede bij geplaatst. De volgende actie was het openen van een lunchroom, waar men heerlijk kon zitten om een kopje koffie met gebak etc. te nuttigen. Mogelijk heeft dit succes bijgedragen aan het feit dat ze ongeveer rond 1951 hebben besloten om met de bakkerij annex winkel in Gorssel te stoppen en te vertrekken naar Deventer om daar een zelfbedieningszaak in levensmiddelen te beginnen. Dat was toen een nieuwe ontwikkeling met grote mogelijkheden, waarbij een volledig pakket van levensmiddelen, zoals bakkerijartike-

len, kruidenierswaren, groenten en fruit, alsmede vlees in één winkel te koop waren. Omdat de klanten hun voorverpakte artikelen zelf konden pakken, bij de kassa afrekenen en zelf meenemen, gaf dit een aanzienlijke besparing op vooral personeel- en bezorgkosten.

De andere zoon Johannes Dijkers, geboren op 5 januari 1919 en gehuwd met Petronella Eggink, geboren op 2 december 1921, heeft de bakkerij en winkel in Gorssel toen verhuurd aan de familie Wesseldijk. (Daarover later meer.)

Johannes Dijkers was aanvankelijk administrateur van beroep, maar heeft toen de in het pand nog beschikbare ruimte verbouwd. Hij liet ook een aantal hotelkamers bouwen en toen werd het Hotel Café Restaurant De Zwaan. Tijdens deze verbouwing stuitte men nog op overblijfselen van een gelagkamer uit het verre verleden. Hiermee ontstond een nieuw bedrijf in Gorssel, dat veel klandizie kreeg. Dit bedrijf heeft tot ongeveer 1979 goede zaken gedaan, maar omdat geen van de twee kinderen belangstelling had om het bedrijf voort te zetten werd besloten om het te verkopen.

Bakkerij Wesseldijk, voorheen Dijkers en café en slijterij De Zwaan

Foto eigen archief

Aanvankelijk is in het pand nog een kledingzaak gehuisvest geweest en daarna nog tijdelijk een restaurant, genoemd De Zwaan, waarvan Ben Trip eigenaar was.

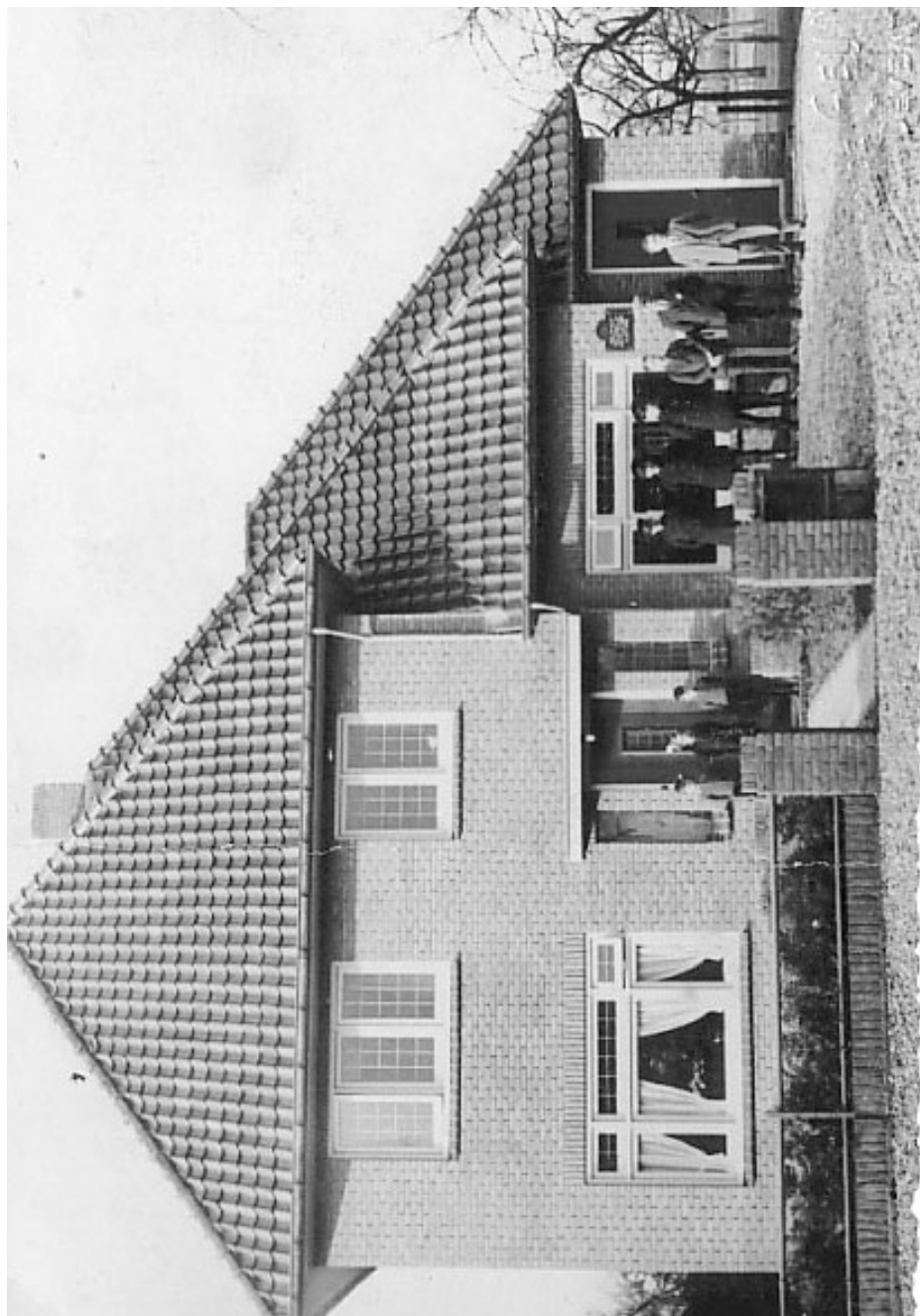
Daarna heeft de familie Stormink - die keukens verkocht en al lang zoekende was naar een geschikte showroom in Gorssel - dit pand in 1984 gekocht en laten verbouwen. Door er ook aan de voorkant een paar meter voor te bouwen heeft het een veel modern aanzien gekregen en is het nu de Keukenstudio Stormink. De aanwezige hotelkamers zijn omgebouwd tot appartementen die allemaal zijn verhuurd. Aan de zijkant is ook nog een dierenartsenpraktijk gevestigd.

Bakkerij Wesseldijk

Johan Wesseldijk, geboren op 5 maart 1924 en op 30 mei 1951 gehuwd met Maria Klooster, geboren op 24 maart 1925 in Borculo, huurde sinds 1951 de bakkerij en de winkel van Dijkers. Zij stopten met de verkoop van kruidenierswaren en legden zich toe op alleen bakkerijproducten. Hoewel zij er een goede boterham verdienden, waren ze toch zoekende naar een eigen pand met meer ruimte en mogelijkheden. In 1955 kochten zij het oude postkantoor annex woning aan de Hoofdstraat 59. Ze konden pas over dit pand beschikken nadat het nieuwe postkantoor in 1957 aan de Beukenlaan was gerealiseerd.

Huidige Keukenstudio Stormink

←
Oude postkantoor annex woning.

Op de foto voor het postkantoor van links naar rechts: de bestellers A. Buitenhuis, D.J. Hietbrink, A. Slont, een onbekende, T. Hietbrink en de kantoorhouder H. Smeenk. Voor de voordeur van het woonhuis, van links naar rechts: Henk (9 jaar) en Gerrit Smeenk (9 jaar).

Niet op de foto: G. Smeenk-Brinkman, echtgenote van de kantoorhouder en Annie Smeenk (2 jaar)

Het woongedeelte is gebleven, maar het voormalige postkantoor werd verbouwd tot winkel en aan de achterkant van het pand is de bakkerij gebouwd.

Zij hebben er een prima bedrijf van gemaakt met een uitgebreid assortiment van brood, broodjes, gebak, koek, koekjes en dergelijke. Na het overlijden van zijn vrouw Maria Klooster, is Johan Wesseldijk op 22 maart 1973 hertrouwd met Alberdina Hermina Holtslag, geboren op 2 april 1924 te Laren. Zij waren toen de enige warme bakker in Gorssel en hadden een goed bestaan. Geen van hun kinderen had belangstelling om het bedrijf voort te zetten. Helaas waren er zo af en toe problemen met hun gezondheid. In het najaar van 1978 was dit zodanig dat werd besloten om te stoppen en het bedrijf te verkopen. Zelf hebben ze daarna eerst op de Haarkamp en later aan de Parallelweg in Gorssel gewoond, om van hun welverdiende rust te genieten.

Bakkerij Van Helvoort

Gerrit Jan van Helvoort, geboren op 27 maart 1953 te Baak, is gehuwd op 14 juni 1978 met Gerritjen Fokkink, geboren op 18 december 1953 te Hengelo G. Gerrit Jan had de nodige ervaring opgedaan als bakkersknecht bij bakkerij Neijendijk in Zutphen en was van plan ooit eens voor zichzelf te beginnen. Gerritjen had jarenlang gewerkt in de keuken van een verzorgingstehuis, maar had, gezien hun toekomstplannen in haar vrije tijd en tijdens de weekeinden gewerkt in een bakkerswinkel in Zelhem om de nodige ervaring op te doen. De familie Van Helvoort is eind 1978 overeengekomen de leiding van het bedrijf aan de Hoofdstraat over te nemen, om later het bedrijf te kopen. Zij hebben het aanwezige personeel in dienst genomen en in het voorjaar van 1979 het bedrijf gekocht.

Het ging goed met de zaak en in 1986 werd besloten om zowel de bakkerij en de winkel te moderniseren om te komen tot arbeidsverlichting en tevens arbeidsbesparing.

G.J. van Helvoort aan het werk in de bakkerij

Foto familie van Helvoort

Omstreeks 2001 werd de bakkerij voorzien van een nieuwe oven met de nieuwste snufjes, met nog meer mogelijkheden en ook de isolatie van de bakkerij werd grondig verbeterd.

Vroeger was bakker zijn een zwaar beroep, met vroeg beginnen en zes lange werkdagen per week. Gelukkig is dit nu veel verbeterd, omdat het zware werk door machines wordt gedaan en ook veel sneller kan worden gewerkt.

Maar bakker zijn blijft een speciaal vak. Er moet nog wel zes dagen per week worden gewerkt en er moet vroegtijdig worden begonnen, omdat het brood, broodjes etc. op tijd klaar moeten zijn om vers af te leveren. Veel werkzaamheden kunnen in de loop van de dag reeds worden verricht, zodat de volgende morgen direct met het bakken kan worden begonnen.

Inmiddels beschikt Van Helvoort ook in Deventer aan het Karel de Groteplein over een winkel als verkooppunt. Daarnaast vindt ook levering plaats van brood, gebak etc. aan een aantal restaurants in de omgeving.

Gedurende een lange reeks van jaren hebben velen uit Gorssel en omgeving werk gevonden bij de Gorsselse bakkers Dikkers, Wesseldijk en Van Helvoort in volledige dienst of als deeltijdwerker, als bakkersknecht of in opleiding als bakker, als winkelpersoneel of in de huishouding, en daarnaast bij het bezorgen van brood met de bakkersmand op de fiets in weer en wind, bij regen en sneeuw en soms op bijna onbegaanbare wegen. Hierbij mag wel vermeld worden dat mevrouw H. Koopman het gepresteerd heeft om meer dan veertig jaar in volledige dienst of in deeltijd bij genoemde bakkers werkzaam te zijn. Ook haar man, inmiddels overleden, was vele jaren bezorger van brood.

Momenteel heeft bakkerij Van Helvoort ongeveer zes personeelsleden in dienst om het bedrijf te kunnen runnen. In het voorjaar van 2009 is de winkelinrichting totaal vernieuwd volgens de laatste inzichten.

Huidige bakkerij van Helvoort

Foto: H.A. Meijerink

SPONSORS VAN DE ELF MARKEN

Almen:

Bouwbedrijf Geers BV, Kapelweg 22A
 De Mosterdwinkel, Dorpsstraat 39
 Geert de Groot fotograaf, Bakkersteeg 2
 HCR De Hoofdige Boer, Dorpsstraat 38
 Hotel Conferentiecentrum Landgoed Ehzerwold, Ehzerallee 14
 Installatiebedrijf Pladdet, Scheggerdijk 41
 Loonbedrijf Almen-Harfsen, Kapelweg 22
 Van de Straat Verhuizingen, Heuvelweg 2

Eefde:

Autobedrijf Lenselink BV, Schoolstraat 11
 Autoservice Eefde, Zutphenseweg 73
 Boomkwekerij Knol BV, Jodendijk 51
 Bouwbedrijf Nijenhuis Menkveld, Mettrayweg 30
 Brouwer Autoschade, Teenkweg 4
 C 1000 Versluis, Schurinklaan 16
 Dijkerman Rietdekkers, Scheuterdijk 23
 Kamhuisschilders.nl, Kokstraat 37
 Kwekerij De Veldsprong, Scheuterdijk 16
 Tuin en Kunst op Klein Dennenbosch, Jodendijk 25
 Onstenk Fietsen, Zutphenseweg 126
 Regiobank Gorssel Eefde, Kokstraat 37
 Schoonmaakbedrijf Frederiks VOF, Julianalaan 37
 Te Loo Transportbedrijf, Zutphenseweg 95
 Tuincentrum De Blaakhof, De Blaak 15

Eipse:

Aannemersbedrijf H. Hietbrink Epserenk 26
 Autobedrijf Preuter, Lochemseweg 15
 Bouwbedrijf Huisman BV, Lochemseweg 6
 Chinees spec. & wokrestaurant De Rozentuin, Deventerweg 40
 Installatiebedrijf Eefting, Lochemseweg 26
 Installatiebedrijf Haarman, Lochemseweg 10
 Veldwachter Rietdekkers BV, Dortherweg 43

Gorssel:

Bouwbedrijf Dolleman BV, Elfuursweg 17
 Brinkman Super, Nijverheidsstraat 22
 Camping Jong Amelte, Kwekerijweg 4

Eetcafé De Hoek, Joppelaan 5
 Hekkelman Bouwbedrijf Gorssel, Zutphenseweg 28
 HCR De Roskam, Hoofdstraat 26
 Kamphuis&Visser Bouwcoördinatie Arch., Molenweg 32
 Kantoorboekhandel Bechtle, Hoofdstraat 40
 Keukenstudio Stormink, Hoofdstraat 25
 Kreeftenberg Mode en Linnen, Nijverheidsstraat 1
 Loonbedrijf H. Boschloo & Zn, Gorsselse Enkweg 2A
 Rabobank Graafschap-Noord, Hoofdstraat 48
 Schildersbedrijf D.G. Wesseldijk BV, Hoofdstraat 44
 Smits van Waesberghe Makelaars, Hoofdstraat 39B
 Thoma & Bennink's Landerijenbureau, Hoofdstraat 47
 Touwslagerij Steenberg, Veldhofstraat 10A
 Welkoop H.H. Bernds, Molenweg 38
 Weijler & Weijler tandartsen, Hoofdstraat 7
 Woningstichting De Groene Waarden, Nijverheidsstraat 8

Harfsen:

Aannemersbedrijf Haarman, Lochemseweg 107
 André Brummelman Rietdekkersbedrijf, Zeedijk 5
 Café Buitenlust, Lochemseweg 132
 De Haarbroekse Vijvertuin, Harfsensesteeg 40
 Fa. Beltman, Haarbroeksteeg 4
 Garagebedrijf Henk Slettenhaar, Lochemseweg 161C
 Gerjak BV, Holtmark 2
 Grond- en Straatwerken Fa. Schoneveld Harfsen, Koelerweg 1
 Schildersbedrijf G.J. Wesseldijk VOF, Lochemseweg 121
 Spar Kirchjünger, Lochemseweg 130A
 Wichers Bouw en Restauraties, Braakhekkeweg 12
 Recreatiepark De Huurne, Harfsensesteeg 15

Joppe:

Aannemersbedrijf Klein Haar, Bathmenseweg 2A
 Bosrestaurant, Joppelaan 100
 Bouwbedrijf Enderink BV, Lochemseweg 64
 De Zevensprong, Dortherdijk 6
 Hertenfarm De Langekamp, Joppelaan 116
 Loon- en Grondverzetbedrijf Vrielink, Joppelaan 81
 N.M.J. Schrijver Rietdekkersbedrijf, Joppelaan 102
 Technisch buro Bruggeman VOF, Oxerweg 4

Kring van Dorth:
Camping De Vlinderhoeve, Bathmenseweg 7
Stayokay Gorssel, Dortherweg 3

Lochem:
Grondweg BV, Hanzeweg 17

Warnsveld:
Bouwbedrijf Pelgrum BV, Lage Weide 29

Zutphen:
Dekker Lingerie, Korte Hofstraat 1
Dieperink Transport, Loohorst 6
Kamphuis Hoogwerkers BV, Loohorst 7
Koninklijke Hesselink BV Grafmonumenten, Gerritsenweg 6
Rexwinkel BV, Hermesweg 19
RS Schildersgroep BV Liebrand & Schooltink,
Verlengde Ooyerhoekseweg 16
Slütter Wighers & Visschers, Thorbeckesingel 33

Inlichtingen over sponsoring bij de penningmeester.